



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De filiabus superbie. Et primo de iactantia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

pbta interiori z exteriori in gñali.

De filiabus superbie. z pmo de iactantia.

Iactantia detestanda est. Pmo qz iactans se de bonis: gñaz dei effundet. z opera bona perdet.

Unde de. i. dicit **Ecc. 20.** Gratie autem factorum effundent. De secdo dicit. **Pa**rimus in f'mone quodam. Non possum simul p'vno eodemqz opere fauore mui / di appetere z p'miu celestis gl'ie inde acquirere.

Item greg. in moralib. **O** qm miseri sunt q affectant laudes hoim. et semet ipsis dissipant fruct' laboru suoru dñqz se ostendere alienis oculis appetunt dñant qd agunt.

Secdo. qz talis fert testimoniu de seipo. q ad talem p't dicit vere qd iudei dixerunt ad ch'um meda / cter. vt h'z **Johis. 8.** Tu de teipo testi monium phibes. testimoniu tuum no est verum.

In xpo cui hoc dicebat non habebat locum hoc dictu quia veracit potuit de seipo testimoniu phibere. **O**z seipm nouit plene qd alij homies non possunt facere q seipos plene z veracit cognoscant.

Unde hylari' dicit. **S**oli deo de se credendum est. quia se solus nouit. Sed in alijs hominibus ver' est qd dicit ap'ls. ij. ad cor. x. Non q seipm comē / dar pbatus est. sed que de' comēdar.

Tertio qui se iactat idoli seipm facit. seipm colens. z gl'iam sibiipi attribuēs. que deo principalit' attribuenda ē. **U**n ap'ls. **S**oli deo honor z gl'ia. ps. Non nobis dñe non nobis: s' noi tuo da glo / riam.

Querit vtz iactantia sit peccatu mortale: Pro quo sciendū. q seipm iactare siue laudare potest cōtingere octo modis. Primo mo ppter bonā famaz: vt scz homo possit seruare suā bonaz famā. sic se samuel laudauit postqz senuit coram filijs isrl. vt h'z. i. **Regū.** iz dices ad eos. Itaqz puer sar' sum corā vobis ab adolescētia mea vsq in hanc diē. **E**cce p'sto suz: loqmī d me corā dño z corā xpo eius. vtz bouē cuiusqz tulerim aut

asinū. si quēpiā calūniat' suz. aut oppō si aliqū. Si de manu cuiusqz mun' accepit cōtemnā illud hodie. restitnamqz vobis. Et post subdit. **T**estis mihi est dñs q no inuenietis in manu mea qcqz mali.

Sic simili modo cū quis inculpat' tus esset iniuste vel etiā timeret inculpat' iniuste: in tali casu posset seipm laudare ad conseruādā famam suā. qz crudel' est qui negligit famā suā. immo hō cū inculpat' iniuste: tenet defendere suā bonam famā. z se excusare z oñdere innocētiā suā. qz dicit **Prover. 22.** Melius ē nomē bonū qz diuitie mlte.

Un dicit **Ug.** de scō victo. Non sufficit nob vita scā: nisi sit fama bona. **U**n dicit **Aug.** Duo sunt tibi necessaria. scz cōscientia z fama.

Cōscientia ppter te. z fama ppter p'ximū.

Secdo potest quis se laudare de bonis suis propter subleuationē sp'it: sic se laudauit ezechias. vt habet. **Esa: 38.** vbi dicitur. Egrotauit ezechias vsq ad mortem. z introijt ad eum esaias p'ph' z dixit ei. **H**ec dixit dñs deus. **D**ispone domui tue qz morieris tu z non viues. z conuertit ezechias faciem suam ad parietez z adorabat dñm z dixit. **O**bscuro dñe memento queso: quomodo ambulauerim corā te in p'itate z in corde p'fecto z quod bonū est in oculis tuis feceriz. et fleuit ezechias fletu magno. z factuz est p'bu dñi ad esaiam p'ph'etā dicens. **G**loria dicit ezechie. hec dicit dominus. **A**u diu o'onez tuā z vidi lachrymas tuas z ecce ego adijciam sup deos tuos. xv. annos. z de manu regis assyrioz eruaz te. z ciuitatē istā. Sic simili mo cum qs esset in maximis anxietatib' cōstitutus sine etiā in agone mortis: z de desperatione tēptaret: tūc posset qs in tali casu bōa opa sua ad memoriā reducere ne desperaret. Et cū ecōuerso homo d elatōe z cōplacētia suūpius tēptaret: tūc peccata sua eēt reducēda sic ad memoriā. vt sic humiliaret. Huic simile legit d sancto anthonio. cui diabolus dixit. **C**ū te ex

D i

De peccato

alta ei elatio meritis desidero. tunc tu te deprimis. **N**on te deprimere volo tunc tu te exaltas. **S**ciendum tamen quod in Augustini morte homo maxime deus hinc recursum ad divinam misericordiam. **A**mbrosius in hexamerone de divitiis miseratone tunc sperandum amplius est: cum peridia humana defecerint. **U**n legimus de beato **B**ernardo. Qui in merito passionis intantum confidebat. quod cum in infirmitate esset. quandoque sibi videret ante tribunal domini se presentari. **E**t quomodo sathan multa contra ipsum diceret. **R**espondit regnum celorum duplici iure dominus meus obtinet. scilicet hereditate patris. et merito passionis. **A**ltero ipse contentus. alteri mihi donat. **A**d hoc in inimicus confusus discessit. **T**ertio potest quis se laudare ad gloriam dei et edificatorem primorum. **S**icut fecit sanctus paulus apostolus. **U**n dicitur. **1** Cor. xi. Estimo me nihil minus fecisse a magnis apostolis. **I**tem dicit in alio loco. **A**bundantius omnibus illis laboravi. **I**tem iactat se de his que passus est. **U**n dicitur. **1** Cor. xi. In labore et erumna et vigiliis multis. **I**n frigore et nuditate in mortibus frequenter. a iudeis quinquies quadragenas vna minus accepi. **T**er virgis cesus sum. semel lapidatus. ter naufragum feci. et sic de aliis periculis que ibi narrat in quibus fuit. **H**ec beatus paulus de se narrat: ut eos ad tolerantiam et operam animaret. **U**n dicitur. **1** Cor. x. co. ca. Sustineris inquit si quis in servitutem vos redigit. si quis devorat si quis in faciem vos cedit. **I**tem dicit romanis ad roma. **12**. Benedicite persequentibus vos. benedicite et nolite maledicere. **E**rgo tali intentione quam quis opera sua manifeste coram hominibus faceret. et quam quod de eisdem operibus bonis se laudaret. ut deus ex hoc honorificaret: et primus edificaret non peccaret. **U**n christus dixit in euangelio. **M**ath. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus. ut videlicet. o. v. b. et glori. p. et c. **U**n Gregorius in moralibus. Actio sit in publico. intentio tamen maneat in occulto. **Q**uarto modo cum quis se iactat propter aliquem a-

ctum venialis peccati. **S**icut quando quis laudari vult eo quod venialiter in laude delectetur. **V**erbi gratia: ut cum quis se iactat de aliquo pro quo quod non est contra caritatem dei neque proximi tali intentione: ut sic bonus socius estimetur. et non est. et hoc est veniale peccatum. **Q**uinto modo propter lucrum temporale et ex avaricia solent aliqui se laudare ut mercatores alii qui se ipsos commendant. et sic proximos suos in emendo et vendendo decipere intendunt. vel etiam ut alii hypocrite qui se commendant propter lucrum. **S**ciendum quod quoniam malus homo qui ostendit se bonum et non est: et sic recipit aliquam elemosinam cum tamen non indiget: tenetur restituere in foro conscientie pauperibus. vel ut mechanici faciunt: qui ultra modum suos labores et sua opera extollunt et commendant et labores et opera aliorum reprehendunt et vituperant. qui nihil valeant: quibus vis etiam quandoque meliora sunt. quod constat esse contra charitatem proximi. **Q**uia alijs facit quod non vult sibi fieri. scilicet artes et opera aliorum vilipendendo. et tales graviter peccant. quod hoc non procedit ex charitate: sed ex invidia. **U**n dicitur. **A**ristoteles in topicis. **I**nvidiosus est qui contristatur de prosperitate bonorum. **I**dem dicitur. **1**. **R**hetorica. **S**illis sibi invidet. si in hoc quo siles sunt vult excedere alium. vult figulus odit figulum. **S**exto cum quis se iactat in maleficijs suis. et tunc tale est peccatum quod est illud peccatum de quo se iactat. scilicet mortale vel veniale. **V**erbi gratia sic cum quis se iactat de peccatione mulierum vel de tactu illicito. vel etiam de actu luxurie. vel etiam de superbia. vel de concupiscentia quam habuit in chorisando et sic de alijs. **Q**uia multum reprehensibile est et nocivum sic se de peccatis iactare. **U**n dicitur Gregorius in moralibus. **S**unt nonnulli qui nunquam desistent quod faciunt: sed etiam laudare et defendere non desunt. **E**t nunquam cum defenditur culpa geminat. **U**n dicitur auctoritas. **D**upliciter peccat qui se de crimine iactat. **S**ciendum quod tam ille qui laudat alium in peccato mortali ipsum in peccato peccat

do q̄ ille qui laudez q̄rit in tali peccato
ambo grauit peccat. **Uñ** aug. sup ps
Duo sūt genera psecutor. s. vituperatū
z adulatū. **S**ed plus persequit lingua
adulatoris q̄ manus psequentis **I**dez
Adulatū lingueligat hoies in peccat
Delectat em ea facere in q̄bus nō soluz
metuit reprehensor: sed etiā laudat opa
tor. **S**ed heu iam impletur illud dictū
ps. **L**audat peccator in desideriis suis
z c. **Q**uia supbia noiatur hōestas. auaricia
puidencia. astutia prudentia z sic
de alijs. **S**ed q̄ sic laudant decipiunt.
Unde esa. 3. **P**opule meus qui te bea/
tum dicunt: ipsi te decipiunt. **E**rgo nō
debemus nos iactanter laudare in ma/
licijs nostris. nec gaudere de iniquitati/
bus nostris. de quibus dolendum est.
nec velle honorari in his. in q̄b merito
deberemus verecūdari corā deo z omni
bus hominib. **Uñ** **B**erū. **Q**uid est
magis puerum q̄ letari cū malefeceris
z in rebus pessimis exultare. **S**ep^{ti}
mo cum quis se false z mendacit iactat
sicut heu sepius contingit q̄ multi se ia/
ctant de his que nō sunt vera. z sic mē/
tendo querūt vanaz gloriā. **T**ūc fm
Hermānū deschilditz. **Q**ñ verba tal'
iactantie sunt in materia falsa: tunc pōt
esse mortale peccatuzyl veniale: sicut ea
falsitas est de qua se iactat: vel mendaci
um de q̄ gloriā q̄rit in bonis opib suis.
Octauo cū q̄s se iactat z laudē q̄rit in
suis opib hōis. **T**ūc fz her. d schilditz
Qñ p talem iactatiā querit gloriā quā
pferit honori diuino vel sue salutē vel di/
lectioni pximi tunc sic est peccm mortale
Sed tamen si quis se iactat de aliq̄bus
z in eis gloriā querit. non tamen illā pre
fert honori diuino vel sue salutē vel dilectōni
pximi: etiā si inanem gloriā q̄rat. p̄t eē
veniale. **E**t d hac materia loq̄tur etiāz
mḡ in cōpēdio theologice p̄itar' dicēs
Si laus q̄rit p opa virtutū. h̄ ē duplicit.
Qyl appetit' laudis p̄iū ḡit opū virtutuz
tā q̄ incidēs. sicut p̄tingit i cātu z p̄dica

tōe q̄nq. z tūc euentale **U**ñ laus cōfūta
pncipalit p̄stitur' opū virtutuz z opanti. ita
q̄ ibi p̄stituat finē vltimū. z sic ē mortale
q̄ tūc inhēt eivt finē vltio: q̄ aliq̄ possēt
dānari cū hōis opib suis. s. q̄ p̄rio z p̄n
cipalit z finalit' itēderēt laudē hūanam
quā p̄ponerēt dō z p̄p̄saluti. **E**xēplū i
euāge. d phariseo. **L**u. 18. q̄ decias de
dit. z duos dies i heb dō ada ieiunauit:
z tū cū his p̄meruit isernū q̄ de his ho
nis opib se iactauit. z i eis dēvanā gliaz
q̄siuit. **S**ciēdū etz q̄ hō possēt amittere
mercedē suā si se iactat d hōis opib suis
is. etz si mortalit' n̄ peccat' **H**ec ille. **E**r
go p̄ictōsū ē: z malū valde aliq̄ se iacta
re z laudari velle i hōis opib suis. **Uñ**
Isidor' d sumo bono. **Q**ui h̄ de bono
laudari appetit spem p̄dit z gliaz merce
dis i futuro n̄ recipiet. **I**te **C**hriso. sup
Matth. **D**insipies qd tibi p̄dest ista
laudatio post mortē. s. vbi etz n̄ laudez.
Ite nō solū cauē debem' ne hōa n̄ra ia
ctant' pferam' h̄ etiā prudent' cauere de
bem'. ne in elatōe mētis nos d hōis no
stris iactem'. **Uñ** legit' exēplū. **Q**uidā
frat' religiosus in qdā monasterio erat.
q̄ sepi' excessit in mltiloq̄o. q̄ semel in p̄
sentia abbat' sui loq̄bat' de nō sibi comy
missis. **C**ui abbas fertose dixit **F**rat' ta
ceruade sua silētū tuū. **I**n q̄b h̄bis il
le frat' cōpūct' ē. z iuit ad cellam suāz et
amō tacuit: q̄ n̄ loq̄bat' nisi introgaret'
In quo silentio p̄fecit ab intra in mēte:
q̄ deus sibi reuelationes sanctas manē
festauit. **F**uit aut' heremita in silua non
longe a monasterio **A**d quē iuit abbas
ad p̄curā dū sibi cuz sacramento eucha
ristie. q̄ infirmus erat heremita ille. z sū
psit abbas secū illū frēm qui sic silētium
seruabat. **E**t cū irent in via: quidam la
tro audiens nolam cū sacramento: assoy
ciauit se eis z iuit cū eis ad domuz herē
mite. z māsit in ianua stans foris. q̄ rea
putauit se indignū esse q̄ intraret ad tā
sanctū viz. z q̄n heremita tā debebat su
mere sacramētum: tūc dixit latro **D** de'

De peccato

si talis eam quis tu es. Et heremita hec
audiens in elatōe mētis dixit: hoc libē-
ter deberes velle. Tunc ille frater cepit
amare flē: et tōdebat peccatū suū. Sz post
q̄ abbas et frater ille redierūt ad domū
tūc latro securus est eos a lōge. et dixit. **D**
deus p̄picius esto mihi peccatori. et sic in
tali feruenti contritione cucurrit p̄ ab-
batē. et in tali veloci cursu cecidit tā gra-
uiter q̄ immediate mortuus est: tūc fra-
ter ille risit in iubilatiōe cordis sui: tūc
abbas ammirabat de illo fratre. Et p̄
q̄ ad claustrū venerūt quesuit ab eo. cur
fleuisset quando illum sanctū hoīem vi-
disset cōicare. et iam risisset cū illū latronē
in peccatis suis mori cōspexisset. Tunc
frater ille dixit abbati. Audiūsti ne pa-
ter verba latronis: q̄ dixit. vrinaz esse mē-
tal' qual' tu es. et heremita in elatōe mē-
tis rūdit. h' libent' deberes velle: et p̄ter
talē elatōez dānabit si sic moriet'. Sz fleui
Sz ille latro q̄ securus ē nos voluit rūtē:
peccā sua. et ex tali feruenti contritiōe mortuus
est et de' indulgit sibi oīa peccā sua. et est
filius et heres regni celestis qz contritiō
sua tanta fuit: qz deleuit penā et culpaz.
ergo risit tā et gauisus sum d' magna mi-
sericōdia dei. **U**nō Cassiod. sup illud. ps.
Ad dñm cū tribularer. Dñs nescit dif-
ferre quē cōpuncto corde sibi senserit sup-
plicare. **I**te greg. i. registro. Illū quez
cōspicit delicta fletu delere. in cōspectu
deitatis nō dubites misericordiā conse-
qui. Quia nullum peccatorē reuersū sp-
nit qui peccatores redimere venit. Ergo
lumine cauedū est ab elatōe mētis i ho-
nis opib'. **U**nō Bern. in tractatu d' sep-
tez donis. Multo meli' est esse peccato-
rem humilem. q̄ iustum arrogantem.
Quod a dño apte ostēdit vbi publica-
nus et phariseus in exemplū ducunt.

De inobediētia. **R**
Inobediētia est secūda filia su-
perbie. et nascit' et venit d' supbia
quod patet. qz supbus nō vult
se inclinare ad obediendū et ad exequen-

dum superioris p̄ceptum ne in eō inferior
videat'. **Q**z ar inobediētia ē malū viciū
et detestandū. hoc patet fm guil. lugd:
in sūma viciōz. **P**rimo qz illud viciū
multiplicat' et grauit' legit' punitū eē i sa-
cra scriptura. **Q**d p̄z in p̄mis parentib'
qui p̄ter illd peccatū electi sūt de para-
diso. **S**i illi qui iaz erāt in paradiso elec-
ti sūt d' paradiso terrestri p̄t inobedi-
entiā. quō credūt se ingressuros paradi-
sum celestem q̄ inobedientes sūt. **I**te pu-
nitū ē illud peccatū in vxore Loth. q̄ p̄-
ter inobediētiā versa est in statuā salis
Ben. xix. **I**te punitum est illud peccatū
in saul. in hoc qz p̄ter illud peccatū eie-
ctus est de regno. **U**n. i. regū. is. **D**ixit
samuel p̄ ha ad saul. p̄ eo qz abiecasti ser-
monē dñi: abiecit te dñs: ne sis rex. **I**te
p̄t inobediētiā in tātā miseriā positi su-
m' et p̄t eā oēs mortū adiudicati sum'.
Unō greg. **U**d h' hō in paradiso positus
erat vt sic se ad p̄ditoris sui obediētiā vi-
cul' charitatis astringer. et ad celestes pa-
triā angel' qz q̄qz sine morte carnis trā-
siret. **S**ic nāqz immortalis cōdidus fu-
it: vt si nō peccasset: etiam mori nō po-
tuisset. **I**te p̄ter inobediētiā huma-
nū genus multiplices miseriā sustinet
scz famem. sitim. frigus. et estus. et dolo-
res et infirmitates et tribulatiōes. et sic de
alijs q̄ oīa humanū genus non sustinu-
isset si deo obediens fuisset. **U**nō grego-
rius. **I**bi nulla aduersitas: vbi nulla do-
minat' iniquitas. **E**rgo oēs miserie p̄ntis
vite quasi quedā flagella sūt: q̄bus dñs
inobediētiā hoīs punit. et ad obediēti-
am excitat. **U**nde inobedientes hoīes
duriores asinis sūt. qz illi flagellis et a-
culeis obediūt. **S**ecūdo potest vale-
re ad detestatiōem huius peccati magni-
tudo remedij quo indiguit illud pecca-
tum ad sui curatiōem. **O**portuit ei vt si-
lius dei fieret obediēs vsqz ad mortem:
vt peccatum inobediētiē sanaret. **B**er-
nar. **E**x cōsideratiōe remedij: pericli no-
stri estimo q̄ntitatem. **I**n veritate potē